

Handelingsgericht werken (HGW): alles-lijm ☺

Meet up regio breed, 6/ 11/25, 15.30 – 17.15 uur
Noëlle Pameijer (Kwaliteit in Nascholing)

Doelen, na deze lezing:

- Ken je meest recente ontwikkelingen HGW, zoals versterken basis en samen visualiseren
- Weet je welke (inclusieve) attitude hierbij past
- Heb je zicht op wat jullie op school al handelingsgericht doen en wat nog handelingsgerichter zou kunnen
- Heb je een aanzet: 'Morgen ga ik'

Recente ontwikkelingen (2025)?

HGW beoogt kwaliteit onderwijs en begeleiding voor **alle** leerlingen te verbeteren. Het concretiseert passend/**inclusief onderwijs** en doeltreffende leerlingbegeleiding, zodat teams beter kunnen omgaan met **overeenkomsten** en verschillen tussen leerlingen.

Planmatige werkwijze waarbij onderwijsprofessionals (leerkrachten, IB/KC, schoolleiders, besturen, consultants inclusief onderwijs ZOUT) en professionals jeugdhulp dezelfde uitgangspunten toepassen.

HGW blijft in ontwikkeling n.a.v. praktijkervaringen & onderzoek, zoals van Hattie (2023) en Mitchell & Sutherland (2024)

Uitgangspunten HGW (2025): wat is nieuw?

1. Doelgericht werken: *doelen* formuleren & evalueren
2. Wisselwerking: afstemming behoeften *zodat* ...
3. Onderwijs/opvoedbehoeften: wat heeft leerling nodig *om* ...
4. Leraren & ouders doen ertoe: onderlinge relaties, onderwijsondersteunend gedrag ouders en behoeften: wat hebben zij nodig *om* ...?
5. Positieve kind, leerkracht en ouders benutten *om* ...
6. Samenwerken kind, leraar & ouders *zodat* ...
7. Systematiek & transparantie *zodat* ...

1. In basis, goed onderwijs voor **alle** leerlingen (HGW, boot)
2. Extra (interne) ondersteuning voor **sommige** leerlingen
3. Extra (externe) zorg voor **enkele** leerlingen (HGD)

Alle 7 uitgangspunten op alle niveaus

HANDELINGSGERICHT WERKEN

SAMENWERKEN AAN SCHOOLSUCCES

Driehoek van ondersteuning SWV PO ZOUT

Kracht van feedback (Hattie) + groeitaal (Dweck) → kader HGW

1. Feed up: Waar willen wij met HGW/inclusie heen (**doelen**): wat zien/horen/merken we dan? **Plannen en afspraken ...**
2. Feedback: Hoe staan we ervoor? Wat lukt ons al? Wat werkt al? Hoe dichtbij onze **doelen** zijn we **al**? **Tops, fijn, complimenten ...**
3. Feed forward: wat is volgende stap? Hoe verder om **nog** dichterbij **onze doelen** te komen? Wat kan nog beter? **Tips voor vervolg, suggesties ...**

HGW spiegel & effectieve feedback

Uitgangspunt HGW: FEED UP
Wat moet en wat mag? Eigenaarschap
MEER RUIMTE: BENUT DIE!

Wat doe ik/doen
wij al?
FEED BACK

Wat kan nog meer
HGW? FEED
FORWARD

1. Doelgericht werken

2. Wisselwerking & afstemming

3. Onderwijs- en opvoedbehoeften

4. Leerkrachten en ouders doen ertoe

5. Positieve benutten

6. Samenwerken

7. Systematisch & transparant

Basisattitude HGW/inclusie: sta model!

Van 'schuld' bij leerling, ouders, collega → als professional in spiegel kijken: wat kunnen **wij** doen zodat het leerling, ouders, collega wél lukt om ..?

Van probleemgericht praten **over** ... → oplossingsgericht handelen **met** ...

Doelgericht, ambitieus, steeds feedback zoeken om het nóg beter te doen

OEN en OMA

We leren van & met elkaar

Balend leren

Leren
van missers

*Fouten = kansen
om van te leren!*

Stralend leren

Leren van
succes -
ervaringen

1. Doelgericht werken

- **Proces**: doel gesprek of overleg: welke vraag of beslissing? Wie wil wat weten en waarom?
- **Inhoud**: wat willen we bereiken met deze leerling, deze groep, deze leerkracht, deze ouders?
- Korte snelle doelen (Marzano, 2007): wat zien en horen we dan? Dan pas kun je feedback geven!
- Leerlingen betrekken (Hattie, 2023)

Betrek leerlingen

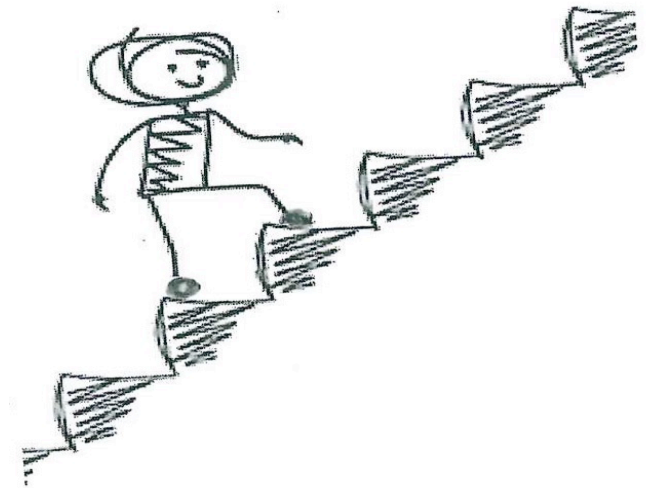
Groeitaal: doel, al en nog?

Korte snelle doelen

Wat zien en horen we dan?

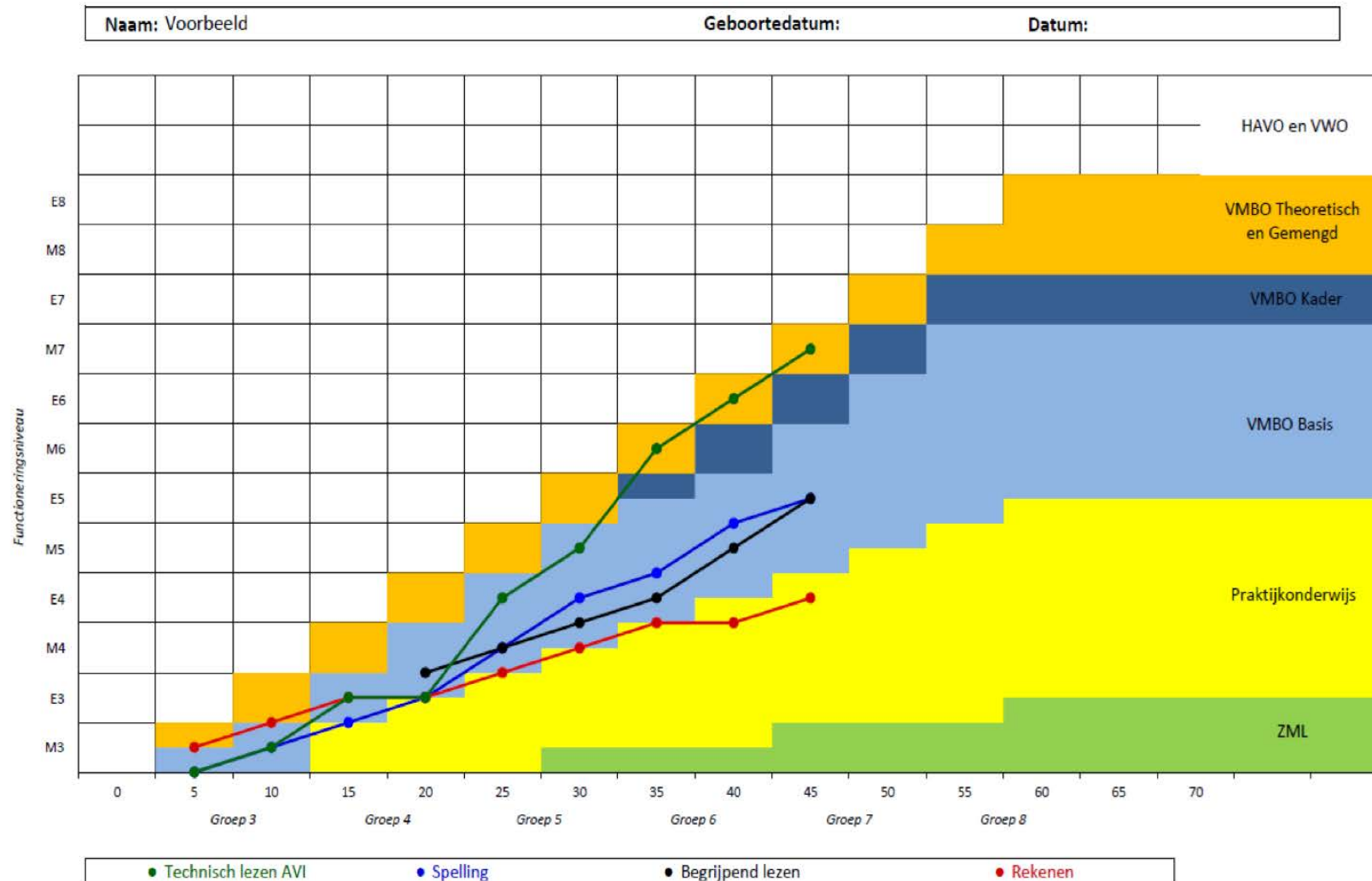
Teken samen doel

En monitor en evalueer!

Als extra ondersteuning: OPP-trap?

Communicatiemiddel ontwikkelingsperspectief

2. Afstemming & Wisselwerking

Dit kind, deze groep, leerkracht, school
ouders (5x): stimulerend en
belemmerend?

Praten over & observeren in de klas:
dynamiek?

Impact van de context!

Samen puzzelen om tot een passende integrale aanpak te komen

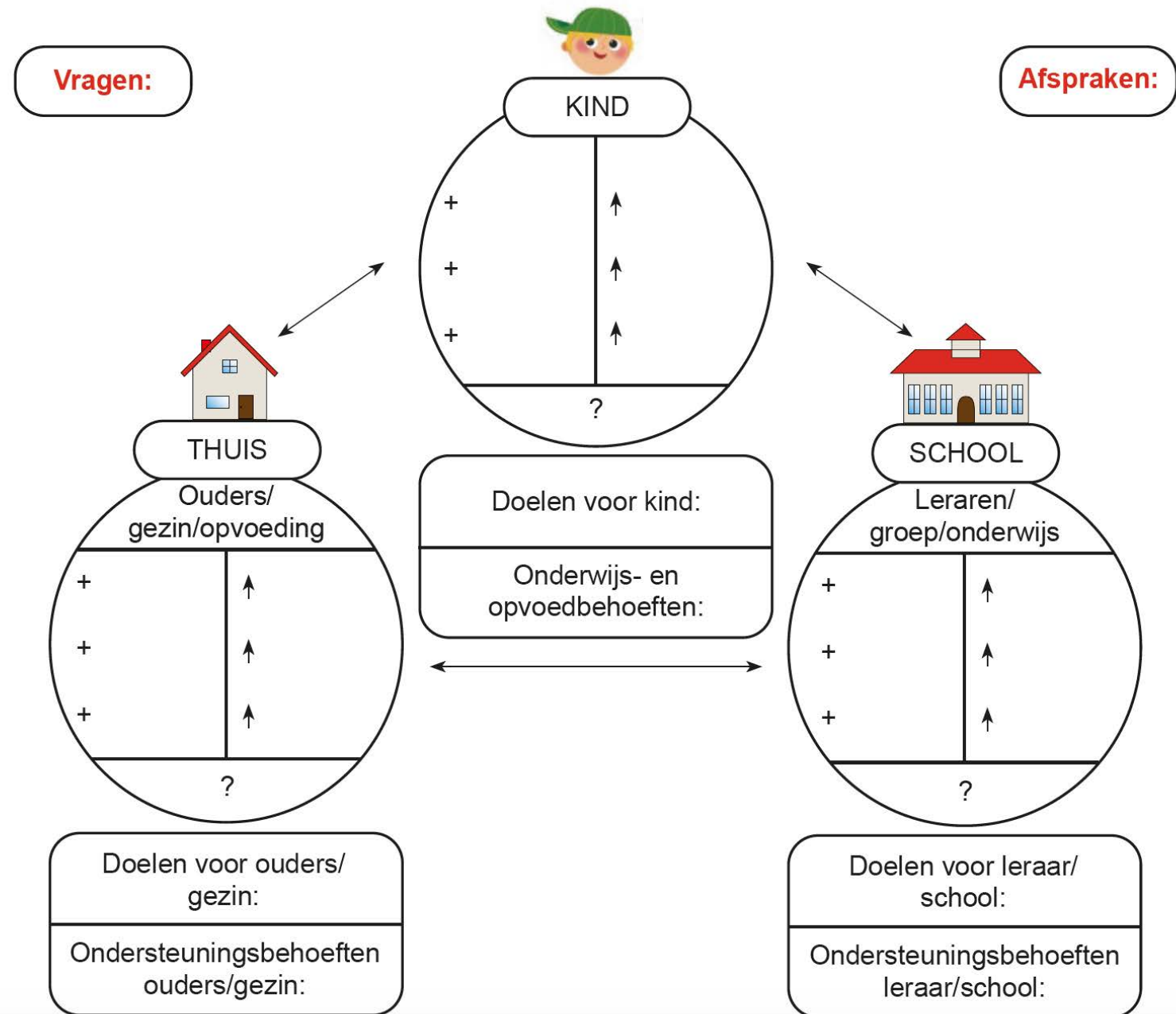
Zie filmpje op site
Steunpunt
Passend
Onderwijs

Als extra ondersteuning
nodig

Visual waarmee je
context kunt bespreken

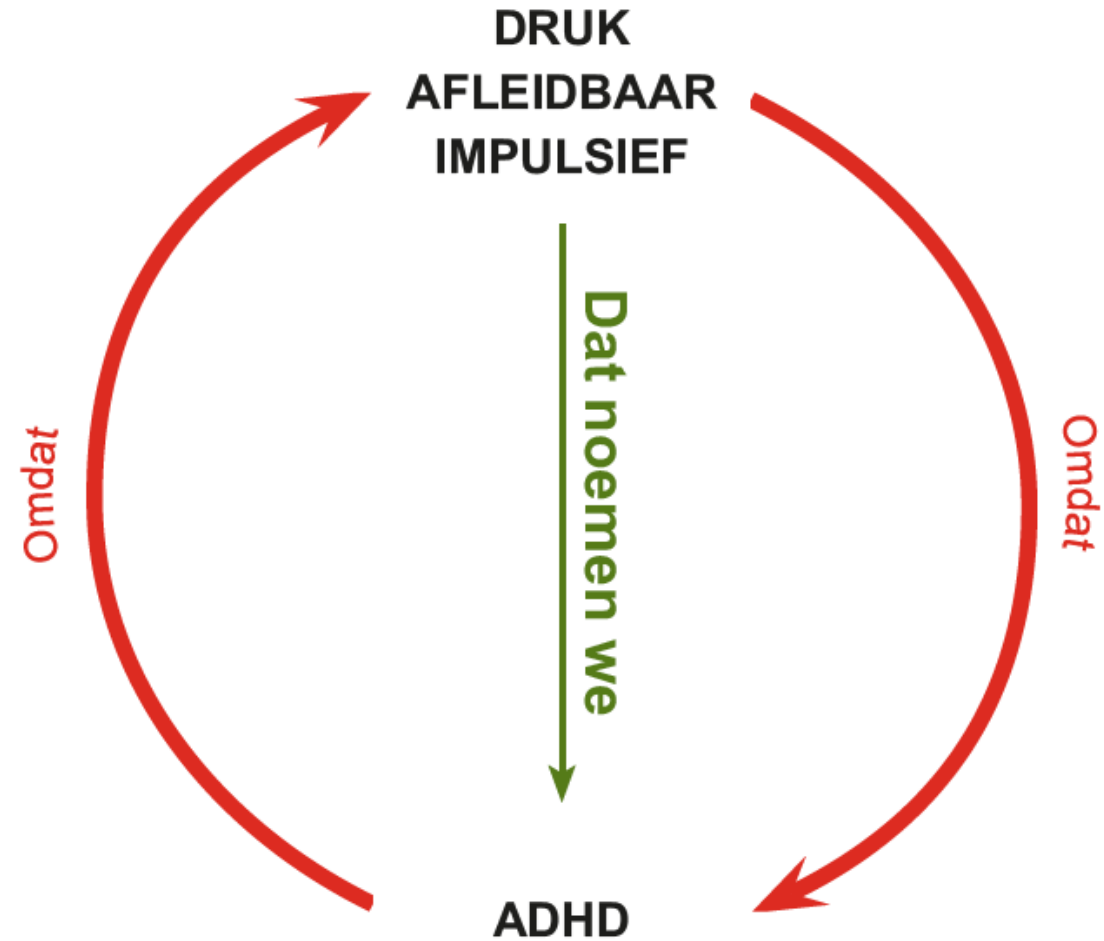
Van overzicht via inzicht
naar uitzicht

Alle uitgangspunten
HGW komen erin terug

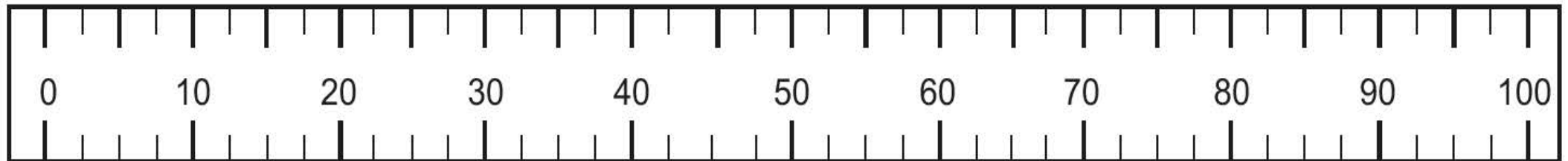
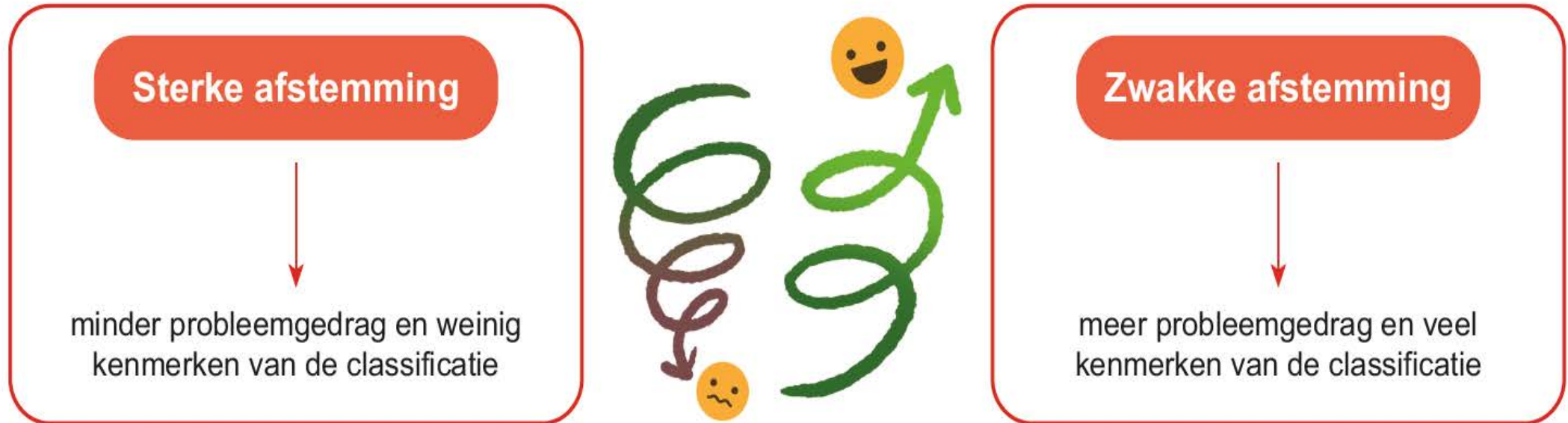

De cirkelredenering

Vraag naar label?
Teken de cirkel!

Vraag naar label? Bespreek impact context!

3. Onderwijsbehoeften

a. Handreiking (spontaan of keuze, pictogram): deze leerling leert het best met/als ... Doel: vind de overeenkomsten

Kijken naar/plaatje
Luisteren/praatje
Praatje met een plaatje

Meer uitleg
Minder uitleg

Alleen met koptelefoon
In groepje, samen
Op stille werkplek, alleen

Meer tijd

Alleen leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben:
eerst ambitieus doel, dan pas specifieke
onderwijsbehoeften

- Instructie/uitleg die ...
- Opdrachten/activiteiten/omgeving die ...
- Feedback die ...
- Leraar die..
- Groepsgenoten die ...
- Ouders die ...
-

*Kunst lesgeven:
vinden van
overeenkomsten
in verschillen*
(Hattie, 2015)

Voorbeeld ADHD 😊

Is hij nou druk of ADHD, ernstige leesproblemen of dyslexie?
Doet het ertoe? Eigenlijk niet, want vaak hetzelfde nodig!
Zoek de overeenkomsten

Deze leerling heeft ... nodig
Hebben meer/alle leerlingen dit nodig?

Als meer → subgroep

Als alle → basis (sterke basis)

Essential for one, beneficial for all (Hargreaves & Fullan, 2015)

Impact van onze taal en inclusie: wie is welkom?

- Joost: heeft ADHD, is hyperactief, heeft ODD, gaat discussies aan, pikt instructies onvoldoende op, ruzies in pauzes en op gang, ouders zijn erg druk, komen zelden op besprekingen op school
- Joris: een energieke enthousiaste jongen, heeft behoefte aan autonomie, een leerkracht/docent nodig die gedragsregels consistent hanteert, korte opdrachten, beweging tussendoor, toezicht pauze, ouders betrokken, werken beiden, hebben een herinnering nodig, dan komen ze op afspraken op school
- Filmpje stop labelling children

HGW spiegel & effectieve feedback: bespreek even 1,2, 3!

Uitgangspunt HGW: Wat is
betekenisvol/waardevol voor jullie team?
FEED UP

Wat doe ik/doen wij
al?
FEED BACK

Wat kan nog meer
HGW? FEED
FORWARD

1. Doelgericht werken

2. Wisselwerking & afstemming
Onderwijsbehoeften

3. Onderwijs- en opvoedbehoeften

4. Leerkrachten en ouders doen ertoe:
ondersteuningsbehoeften?

5. Positieve benutten

6. Samenwerken in team, met elkaar,
leerlingen & ouders

7. Systematisch & transparant

4. Leerkrachten doen ertoe

Leerkracht maakt verschil
... vooral voor kwetsbare leerling

Leerkracht staat model voor beeld van leerling (en relatie) →
feedback → effect op groep en sociale positie leerling
(Hendrickx, 2017)

Relatie cruciaal én te verbeteren (Hattie, 2023)

U en 462 anderen

49 commentaren · 15 reposts

Steun Commentaar Reposten Versturen

Uw steun delen...

Maaïke Feijt-Monsees · 1e

Registerpsycholoog NIP | Kinder & Jeugd | Schoolpsycholoog, GZ-psy...

3 w · ...

Dank voor je mooie woorden Yousef, ik vind het een voorrecht om jouw juf te zijn geweest en ben trots op de stappen die je hebt gezet en het verschil dat jij nu maakt!💪

Interessant · 15 | Reageren · 1 reactie

Yousef Assad · 1e

| Gemeenteraadslid Den Haag (D66) | Duurzaamheid, Energietransitie en Fin...

3 w · ...

Internationale Dag van het Onderwijs: Juf Maaïke

Het is 2008. Groep 8 op de openbare basisschool De Egelantier in Almere. Thuis worstelen mijn ouders met de taal, met onbekende regels, met het opbouwen van een nieuw leven in een onbekende samenleving. Die onzekerheid voelde ik als kind.

En dan was daar Juf Maaïke.

Ze was pas 29 jaar, een jonge leerkracht met een groot hart. Juf Maaïke zag niet alleen een leerling, ze zag een kind met dromen en potentie. "Yousef," zei ze, "je bent meer dan cijfers en scores. Ik geloof in jou." Die woorden, uitgesproken door iemand die mij écht zag, hebben een stempel op mijn leven gedrukt. Ze motiveerde me om mijn grenzen te verleggen.

Ze deed meer dan lesgeven. Ze hielp mijn ouders om ervoor te zorgen dat ik de kansen kreeg die ik nodig had, moedigde me aan bij elke kleine overwinning en zorgde ervoor dat ik me gezien voelde in een wereld die soms kil en onoverzichtelijk leek. Haar geloof in mij heeft mij nooit losgelaten, en ik haar ook niet.

Nu, 17 jaar later, sta ik hier op mijn 29e en besluit ik haar op te zoeken. Het was een bijzonder moment. Ik vertelde haar hoe zij de basis legde voor mijn toekomst. Hoe zij de eerste was die in mij geloofde op een manier die mij deed geloven dat alles mogelijk was.

Ik gun elk kind een Juf Maaïke. Maar dat is geen vanzelfsprekendheid. Het onderwijs staat onder druk. Bezuinigingen van het huidige kabinet raken de basis, en daarmee raken ze kinderen. Vooral de kinderen die juist een juf of meester nodig hebben die verder kijkt dan cijfers, die hen ziet zoals Juf Maaïke mij zag.

Vandaag, op de Internationale Dag van het Onderwijs, wil ik zeggen: bedankt, **Maaïke Feijt-Monsees**. Jij hebt laten zien hoe groot het verschil kan zijn dat één leraarkracht maakt.

ISA

Wat heeft leerkracht nodig **om** ...?

Van behoeften leerling/groep → ondersteuningsbehoeften: wie en wat heb **jij** nodig om inclusief te werken in deze groep?

Eerst spontaan, dan pas hulpzinnen:

- Kennis, vaardigheden, extra materiaal ...
- Collega's, IB/KC, directie, ouders ...
-

Ondersteuningsbehoeften verschillen: vraag ernaar!

Inclusie vergt self-efficacy én collectieve efficacy

5. Aandacht voor positieve

*Sterke kanten kind, leerkracht, groep, school & ouders (5x): zoek ze, zie/hoor ze, benoem & noteer ze, **benut ze** (5x)*

Waarom?

- Realistischer beeld van kind, onderwijs, opvoeding
- Hogere doelen leerling (OPP!)
- Verhoogt competentiegevoel leerling, leerkracht en ouders → motivatie neemt toe
- Samenwerking verbetert enorm
- Benutten in aanpak → grotere kans van slagen

Leraar 2021 VO, Ismael Aghzanay

Iedere leerling,
(*leraar, ouder*)
heeft **4G** nodig:
gezien, gehoord,
gewaardeerd,
gemist

6. Samenwerken met elkaar, leerlingen en ouders

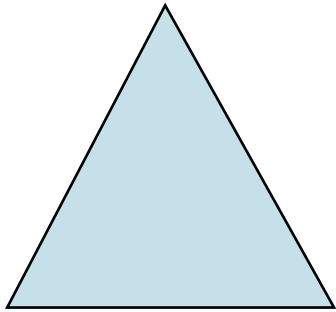
- Gezamenlijk belang: leerling school = kind ouders
- Leerkracht/IB/KC/directie: onderwijsprofessionals, verantwoordelijk voor onderwijs
- Ouders: ervaringsdeskundigen, verantwoordelijk voor opvoeding
- Ook leerlingen doen mee!
- CIO ZOUT ...

We denken met elkaar mee, zonder op elkaars stoel te zitten

Waarom ouderbetrokkenheid?

(filmpje welbevinden)

Leerlingen:

- Hoger welbevinden
- Minder verzuim
- Betere leerprestaties
- Minder gedragsproblemen

Ouders:

- Grotere tevredenheid

Leraren

- Meer werkplezier
- Meer welbevinden

HGW voor ouders

- Onmisbare rol ouders in schoolsucces kinderen
- Praktische tips voor samenwerking met school
- Gewone (1, basis)
- Speciale gesprekken (2 & 3)
- Trainingen en ouderavonden via

BALANS
perspectief voor ieder kind

Ouders ondersteunen onderwijs: hoe?

H.5 gele boek

1. Opvoeding

- Op tijd naar bed, gezond eten, op tijd op school, geen verzuim, thuis 'verder leren'
- Beleid TV en computer, lezen, bibliotheek e.d.
- **Achter school staan, aanpak leraar ondersteunen naar kind**
- **Compliment geven (dan weet school dat ze goed bezig zijn)**

2. Betrokkenheid van ouders bij school

- Belangstelling tonen, goed gedrag op school waarderen
- Thuis gewenst gedrag extra oefenen
- Komen op gesprek op school, **meedenken bij aanpak kind**

3. Verwachtingen van ouders: hoog maar realistisch

Gratis folders

NL, Arabisch,
Engels,
Oekraïens,
Pools, Turks

HGW-site

Bewerk voor
eigen school

Beste ouders, **Welkom** op onze school!

Dat kinderen met plezier naar school gaan is belangrijk. Een blij kind leert makkelijker, is gemotiveerder en werkt beter samen met andere kinderen.

Samenwerken aan het schoolsucces van kinderen

We werken graag samen met ouders aan ouderbetrokkenheid. Want we willen hetzelfde: dat het goed gaat met jullie kind, onze leerling. Hoe beter wij samenwerken, hoe leuker uw kind school vindt. Kortom: samen sterk!

Wat kunnen jullie van school verwachten?

Wij geven goed onderwijs, passend bij de talenten van onze leerlingen. We werken aan taal, lezen en rekenen. Ook motivatie en sociaal gedrag zijn belangrijk. We praten veel met onze leerlingen: wat kun/weet je al, wat wil je nog meer leren en wat is je doel?

Wat verwachten wij van jullie?

Het is belangrijk dat kinderen uitgerust en op tijd op school komen. En dat ze gezond eten. Het leren gaat dan namelijk beter. Makkelijker gezegd dan gedaan, we weten het. Lukt het even niet? Bespreek dit dan gerust met ons, dan kunnen we meedenken.

Met je kind over school praten is goed

Vraag je kind bijvoorbeeld: 'Wat was vandaag leuk?' en 'Wat heb je geleerd?' Besteed thuis (spelenderwijs) aandacht aan wat je kind geleerd heeft. Dan onthoudt je dochter of zoon het beter en wordt het leren nog leuker. Als ouder heb je hier dus invloed op!

De meeste kinderen gedragen zich op school anders dan thuis

Op school is het anders dan thuis. Daarom is de kans klein dat we hetzelfde gedrag zien. We hoeven elkaar dus niet te overtuigen. Verschillen zijn juist interessant: wat maakt dat je kind thuis iets wel kan en op school nog niet? En omgekeerd. Door samen te puzzelen, ontstaan nieuwe ideeën.

Zijn er zorgen of vragen? Dan gaan we met elkaar in gesprek

Wij wachten niet te lang met het bespreken van onze zorgen. Ouders, trek ook tijdig aan de bel. Denk met ons mee, want jullie kennen je kind het langst en het best. Door onze ervaringen te delen, begrijpen we je kind beter en bedenken we mooie oplossingen.

Met plezier naar school!

We denken met elkaar mee, maar gaan niet op elkaars stoel zitten ...

We geven elkaar suggesties. Leerkrachten hebben de regie in de klas, zij besluiten wat ze doen met de tips van ouders. En ouders hebben thuis de regie, zij beslissen wat ze doen met de tips van school. We vertellen elkaar wat we gaan uitproberen en wat niet. Zo voorkomen we misverstanden. We maken ook duidelijke afspraken en komen daar later op terug.

In bijzijn van kinderen praten we respectvol over elkaar

Vertrouwen tussen school, ouders en kinderen is belangrijk. Het geeft je kind rust en een veilig gevoel als hij merkt dat zijn ouders en leerkrachten elkaar aardig vinden. Daarom is het belangrijk dat we vriendelijke dingen over elkaar zeggen.

Wat als je kind boos of verdrietig uit school komt?

Dat gaat je als ouder natuurlijk aan het hart, dat begrijpen we. Steun je kind ('Ik zie dat je boos/verdrietig bent, wat naar voor je'). Probeer rustig te blijven ('Ik begrijp ook niet zo goed waarom je juf/meester dat deed. Ik zal het eens vragen'). Heb je moeite met de aanpak van de leerkracht? Dat kan, bespreek dit dan met de leerkracht en belast je kind er niet mee.

Wil je meer weten over samenwerken met school?
Vraag de directeur of je het boek *Met plezier naar school!* kunt lenen.
Hierin staan allerlei praktische tips voor ouders.

De stem van je kind is waardevol!
Kinderen kunnen ons vertellen waar ze blij mee zijn, wat ze anders willen en hoe. Deze informatie helpt ons goed les te geven. Vertelt uw kind thuis iets belangrijks over school? Laat het ons weten, dan gaan we ermee aan de slag.

We geven elkaar complimenten én tips

Doen wij het goed? Komt je kind blij thuis? Heeft hij genoten van een les? Vertel het ons! Dan weten wij dat we goed bezig zijn en gaan we ermee door. Wij doen dat ook naar jullie toe: 'Fijn ouders, dat jullie het onderwijs zo ondersteunen!' Kunnen wij iets nog beter doen? Geef een suggestie: hoe zou dat kunnen? Bij voorbaat dank voor jullie tips en tips!

Met plezier naar school!

Leerlingen betrekken (hoorrecht)

- Voorbereiding (met?): wat voor soort gesprek en waarom (doel?), wat wil je vragen en wat wil je vertellen?
- Meedoen in analyse, doelen formuleren & oplossingen zoeken (tekenen)
- Geef leerling grip: wat bespreek je met wie, waarom, wanneer, hoe?
- Vraag kind om feedback (tops & tips)!

H4. gele boek en e-learning Wij leren, gratis via Noëlle

8 nov 2010
Kind-geprakt

= Maus de koolpauw
= beste vriendin

Jij!

Nodig van juf?

- ✓ rustiger, niet zo snel
- ✓ meer uitleg!
- ✓ Langzamere praten
- ✓ meer tijd (men rust! → niet vaden!)

→ doorgaan met:

- alles telt en
- taal in blokjes, dat helpt allebei

Waarom Roos:

- ✓ waarom Selpruk?
- ✓ wie gaat helpen?

Afspraak - Roos

+ **Maië**: samen tekening met juf
in moeder vertellen, R. vertelt, helpt als nodig mag dit?

M = moeder
R = leerkracht

Belangrijk:

- ↑ moeder niet boos op juf!
- ↑ soor-ruzie juf-mdr!

Tip: "Ik zal dit doen"
"Kaat + Selja same, wij met lesjes samen!"

✓ pauze: muziek, nietig voor andere kinderen, als ik schreeuw (rood, bang voor juffie)

Mamma benodigen "poes"

Tip: Squila, alleen met "mauwde koolpauw", soms even wijzen, M. boeiende sturen!

"zei voor andere kinderen"

! Doorgaan met Squila !! **Tip**

Dear teacher: leerlingen formuleren hun onderwijsbehoeften

HGW spiegel & effectieve feedback: bespreek even 4, 5, 6!

Uitgangspunt HGW: Wat is
betekenisvol/waardevol voor jullie team?
FEED UP

Wat doe ik/doen wij
al?
FEED BACK

Wat kan nog meer
HGW? FEED
FORWARD

1. Doelgericht werken

2. Wisselwerking & afstemming
Onderwijsbehoeften

3. Onderwijs- en opvoedbehoeften

4. Leerkrachten en ouders doen ertoe:
ondersteuningsbehoeften?

5. Positieve benutten

6. Samenwerken in team, met elkaar,
leerlingen & ouders

7. Systematisch & transparant

7. Systematisch & transparant: let op die formulieren!

- Formulier is een middel, geen doel
- Doel groepsoverzicht (**leerlingen**): zicht op groep (overeenkomsten en verschillen?)
- Doel groepsplan (**leerkracht**): grip op groep (wat ga **ik** de komende periode doen?)
- Groepsplan → week/dagplan: wat moet ik weten om les voor te bereiden, te geven en te evalueren?
- Formulieren als houvast en geheugensteun
- Voorkom herhaling en overschrijven

Geef ruimte: wat moet en wat mag? Hoofdstuk 6

HGW-cyclus (doel =
planmatig werken) in de
groep (H.3 en 6 gele boek).

Van afwachten naar plannen
Van curatief naar preventief

Omgaan met verschillen
en overeenkomsten

Afstemmen op zoveel
mogelijk leerlingen

Ontwikkeling plannen,
monitoren & evalueren:

SAMEN 'soep koken' (Hattie,
2013; Mitchell, 2015).

Kleine en grote doelen, in
korte en lange cyclus van
planmatig handelen

Essentie goed onderwijs:
doelgericht samenwerken

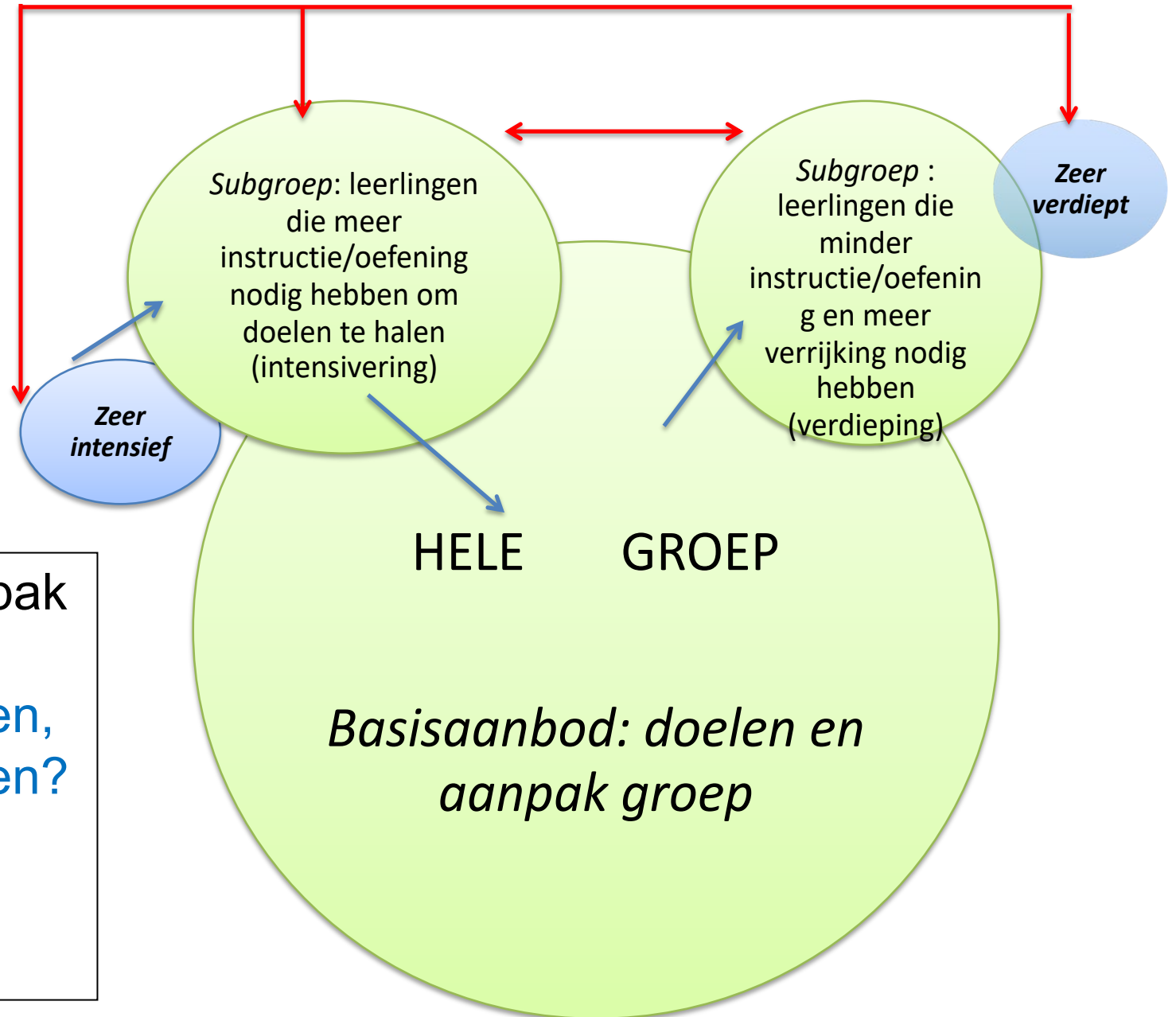

Mickey mouse of differentiatiecirkels = visualisatie-hulpmiddel bij overzicht en planning

Kennis goed onderwijs → je aanpak

Blauwe pijlen: hoge verwachtingen, ambitieuze doelen ALLE leerlingen?

Rode pijlen: heterogeen (i.p.v. homogeen) groeperen?

1. Overzicht groep

Teken cirkels, zet namen erin en pas cirkels aan: hoe meer leerlingen/hoe groter en hoe minder leerlingen/hoe kleiner. Oorbel?

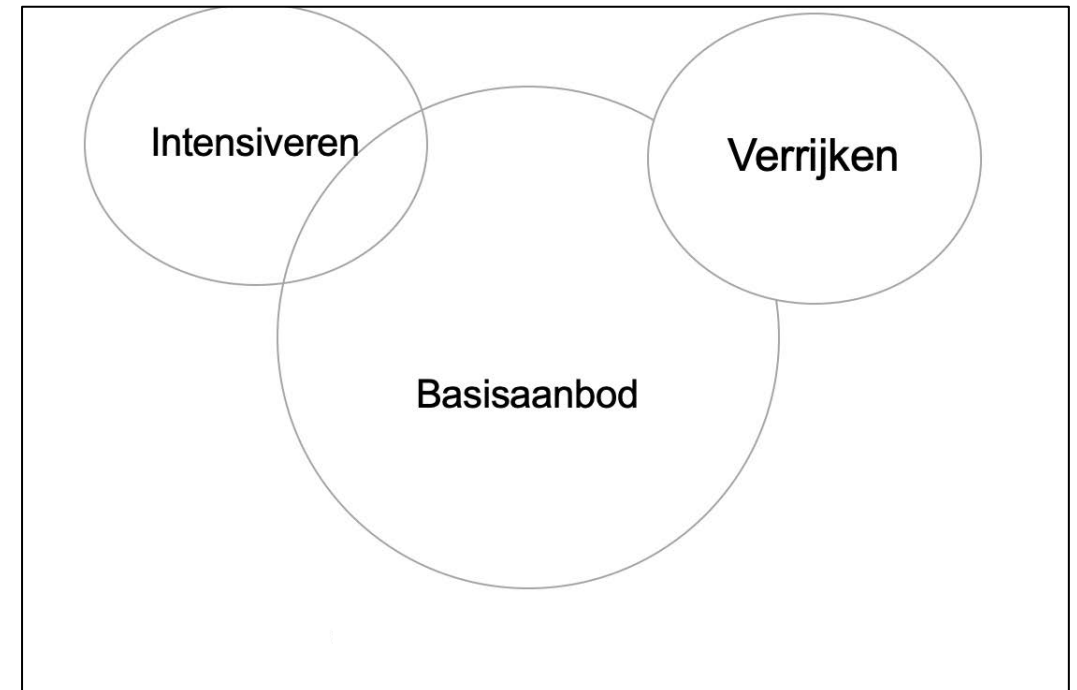
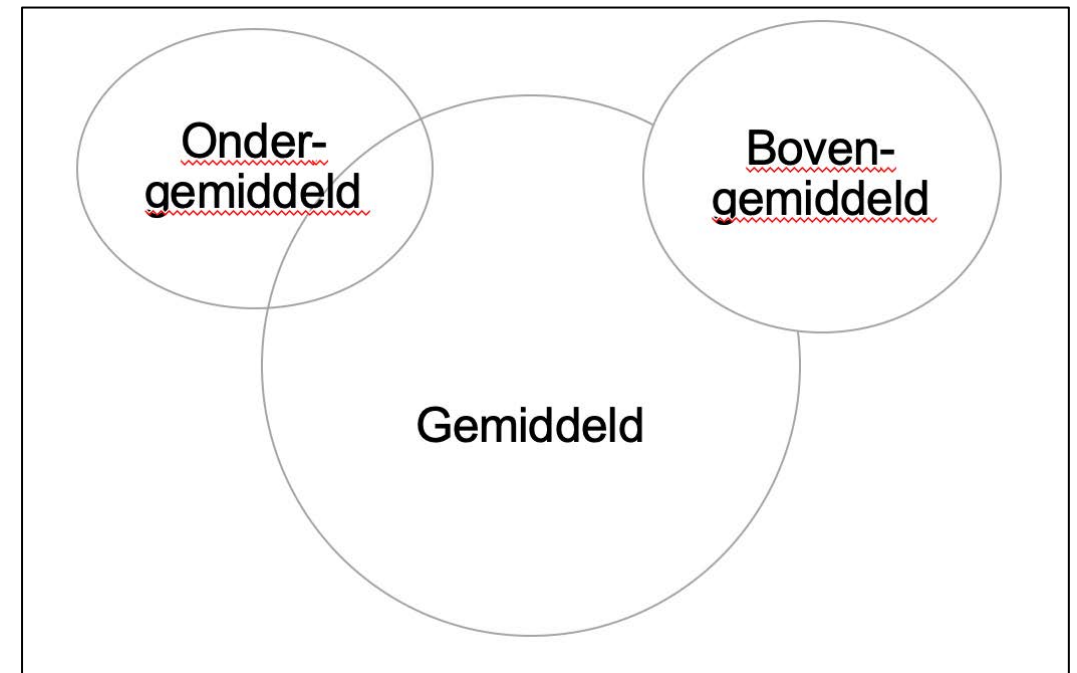
(2. Inzicht: hoe komt het dat ...?)

3. Uitzicht: plan komende periode

Wat hebben meeste leerlingen nodig → basisaanbod/hoofd

Wat hou je dan nog over?

Hoe kun je deze leerlingen samenvoegen in de oren? Oorbel?

Voorbeeld: veters (leren) strikken (groep 1-2)

Top 10
Mitchell:
Coöperatief
werken en
samen leren

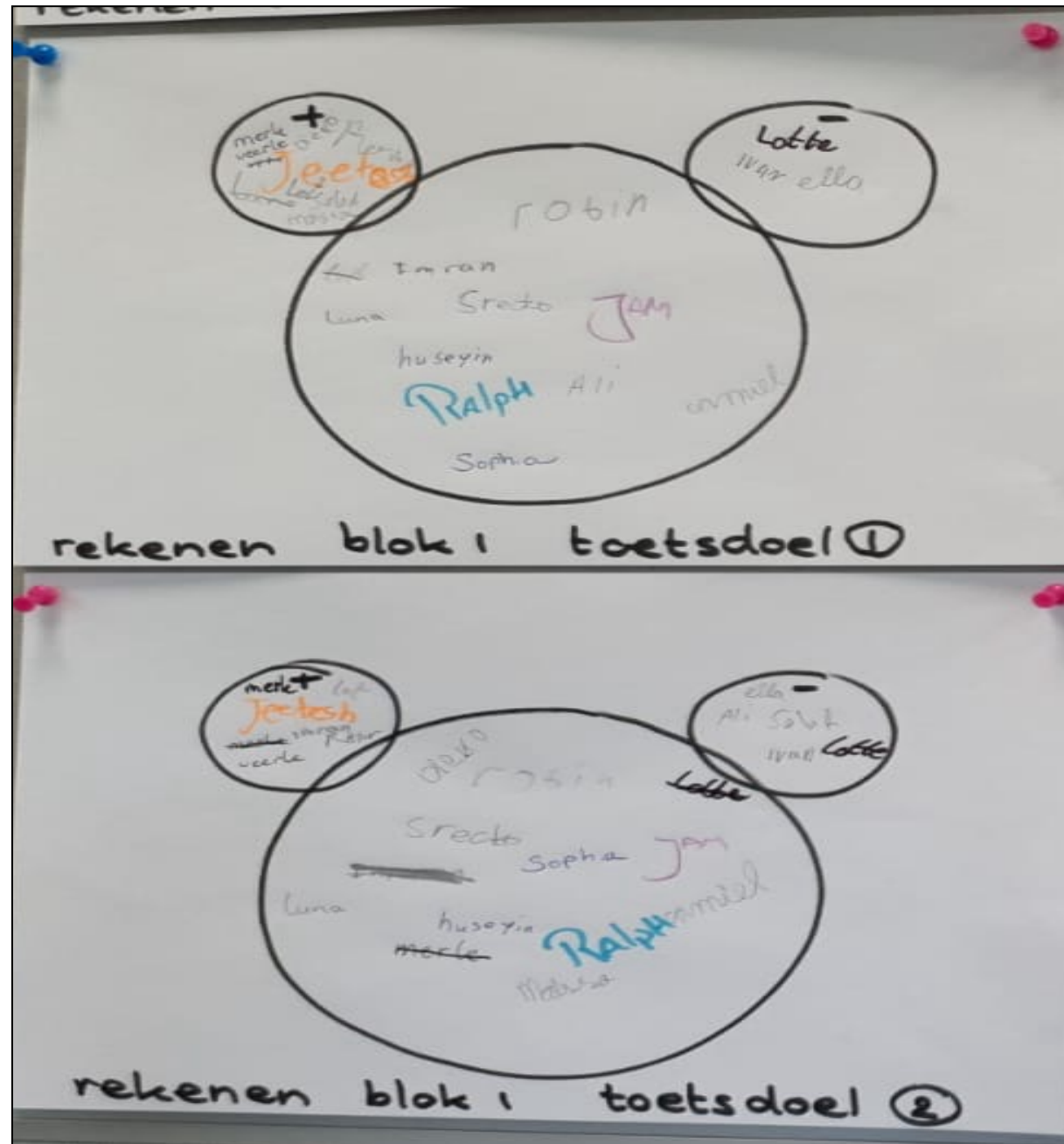
60 handjes
benutten?

3 x winst: LL
rechts, LL links
én leerkracht

Leerlingen
kiezen zelf
welk aanbod
ze nodig
hebben om
doel te halen!

Risico's?

Afronding: wat ik mee?

Als ... vraagt 'Hoe was HGW-lezing?', dan zeg ik ...

Morgen ga ik ... (wat, waarom, doel, wie, hoe, wanneer, evaluatie?)

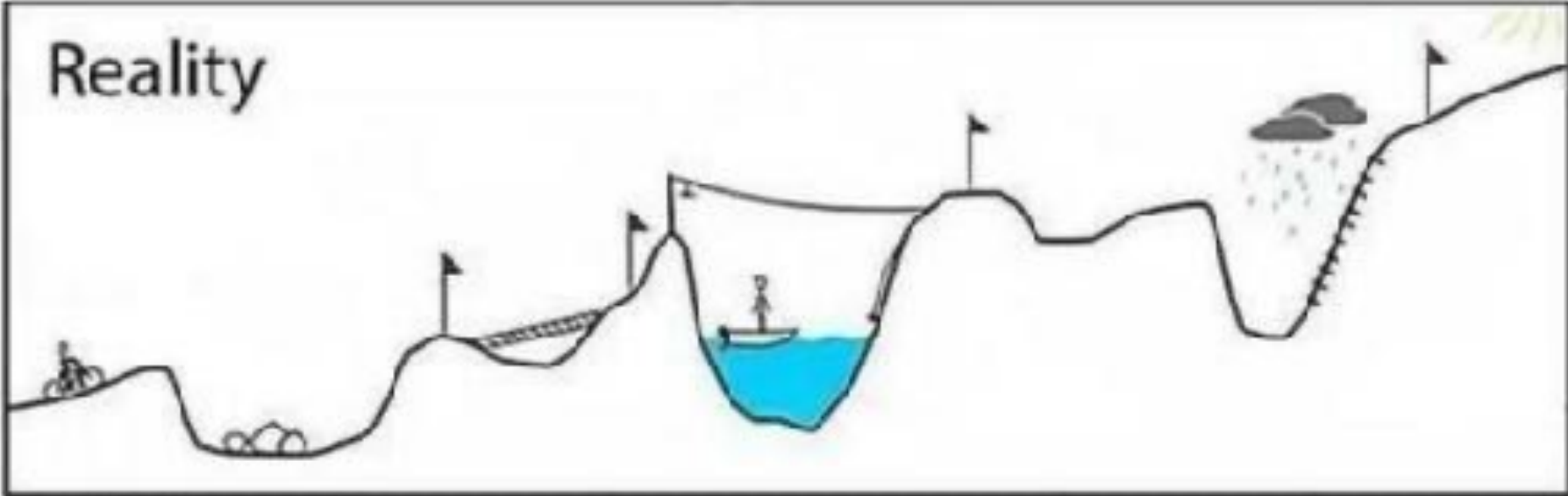
Vertel het je collega! Vraag je me over ... weken of het gelukt is?

Your plan

SUCCEs!

Reality

Doelen behaald?

- Ken je nu meest recente ontwikkelingen HGW?
- Weet je welke (inclusieve) attitude hierbij past?
- Heb je meer zicht op wat jullie al handelingsgericht doen en wat nog handelingsgerichter zou kunnen?
- Heb je een aanzet: 'Morgen ga ik'?

Graag feedback (op flap of persoonlijk):

- Tops, ga door met ...
- Tips, doe anders/meer/minder ...

Dank!

Meer weten? Document volgt!

Teams PO: gele HGW - boek

HGW voor ouders: Met plezier naar school!

www.hgw-noelle-pameijer.nl

Filmpje ouderbetrokkenheid

<https://lerarencollectief.nl/tutorials/welbevinden-van-leraren-en-leerlingen/4-ouderbetrokkenheid-en-welbevinden-noelle-pameijer/>

Cursussen HGW bij e-wise (basis, ouders & leerlingen en IB/KC) en wij-leren (leerlingen, gratis)

